

3. Czynniki oddziałujące na miejsce (Factors Affecting the Property)

3.1. Budynki i rozwój (Buildings and Development)

- Obiekty turystyczne
- Obiekty rekreacyjne
- Zniszczenie tradycyjnych zabudowań i innego rodzaju dziedzictwa
- Obiekty budowlane
- Ingerencja
- Pogarszanie się stanu/utrata otoczenia (związku z otoczeniem)
- Inne

3.1.1 Budynki mieszkalne (Housing)

- Niekontrolowany rozwój wysokościowy miasta/bezładna zabudowa miejska
- Zaburzenie/ingerencja w panoramę itp.

3.1.2 Centra handlowo – usługowe (Commercial development)

- Wieżowce
- Duże centra handlowe
- Zaburzenie/ingerencja w panoramę itp.
- Inne

3.1.3 Obszary przemysłowe (Industrial areas)

- Zakłady przemysłowe
- Obszary/parki przemysłowe
- Zaburzenie/ingerencja w panoramę itp.
- Inne

3.1.4 Główne miejsca zakwaterowania odwiedzających i związana z tym infrastruktura (Major visitor accommodation and associated infrastructure)

- Główne obiekty zakwaterowania odwiedzających i związana z tym infrastruktura (hotele, restauracje, pola golfowe, ośrodki narciarskie, itp.)
- Główne / stałe elementy kosztownej infrastruktury turystycznej (nowoczesne pontony, skutery wodne, obserwatoria, kolej linowa, ekskluzywne domki letniskowe, w pełni wyposażone kempingi, itp.)
- Inne

3.1.5 Obiekty służące interpretacji i obsłudze odwiedzających (Interpretative and visitation facilities)

- Budynki i obiekty służące interpretacji miejsca (centrum obsługi odwiedzających, muzeum miejsca, itp.)
- Oznakowanie, itp.
- Wyznaczony szlak (znaki na szlaku, itp.)
- Budki informacyjne itp.
- Miejsca piknikowe
- Miejsca campingowe
- Miejsca cumowania, boje sygnalizacyjne
- Inne

3.2. Infrastruktura transportowa (Transportation infrastructure)

3.2.1 Infrastruktura transportu naziemnego (Ground transport infrastructure)

- Drogi
- Parkingi samochodowe
- Linie kolejowe (włącznie z prawem do użytkowania gruntów)
- Stacje, dworce, zajezdnie, miejsca przeładunku
- Inne

3.2.2 Infrastruktura transportu lotniczego (Air transport infrastructure)

- Lotniska
- Lądowiska
- Inne

3.2.3 Infrastruktura transportu morskiego (Marine transport infrastructure)

- Obiekty portowe i przystanie
- Inne

3.2.4 Skutki wykorzystania infrastruktury transportowej (Effects arising from use of transportation infrastructure)

- Wpływ ruchu drogowego na stan dróg
- Skutki ruchu morskiego na szlakach wodnych
- Skutki ruchu powietrznego
- Inne

3.3. Infrastruktura techniczna (Services infrastructure)

3.3.1 Infrastruktura wodna (Water infrastructure)

- Tamy
- Śluzy
- Zbiorniki wodne
- Stacje pomp
- Wprowadzenie nowych systemów/infrastruktury
- Inne

3.3.2 Urządzenia i instalacje wykorzystujące odnawialne źródła energii (Renewable energy facilities)

- Termalne
- Fale
- Słoneczne
- Wiatrowe
- Inne

3.3.3 Urządzenia i instalacje wykorzystujące nieodnawialne źródła energii (Non-renewable energy facilities)

- Elektrownie atomowe
- Elektrociepłownie węglowe
- Obiekty zasilane ropą/gazem
- Inne

3.3.4 Zlokalizowane obiekty gospodarcze/komunalne (Localized utilities)

- Spalarnie
- Maszty telefonii komórkowej
- Oczyszczalnie ścieków
- Wieże radiowo-telewizyjne / mikrofalowe
- Inne

3.3.5 Ważniejsze obiekty liniowe (Major linear utilities)

- Linie napięcia/służebność
- Rurociągi, itp.
- Kanały
- Inne

3.4. Zanieczyszczenie (Pollution)

3.4.1 Zanieczyszczenie wód morskich (Pollution of marine waters)

- Zrzut odpadów do oceanów
- Miejsca spuszczenia ścieków okrętowych
- Odpady stałe w środowisku morskim
- Inne

3.4.2 Zanieczyszczenie wód gruntowych (Ground water pollution)

- Wyciek olejów/substancji chemicznych
- Ścieki przemysłowe
- Spływy rolnicze /przedostawanie się nawozów do wód gruntowych/
- Ścieki/śmieci z gospodarstw domowych
- Gleby zakwaszone siarczanami
- Zrzut zanieczyszczeń płynnych
- Wycieki z kopalni / odpadów poeksploatacyjnych
- Inne

3.4.3 Zanieczyszczenie wód powierzchniowych (Surface water pollution)

- Kwaśne deszcze
- Wycieki z kopalni/odpadów poeksploatacyjnych
- Spływy rolnicze
- Inne

3.4.4 Zanieczyszczenie powietrza (Air pollution)

- Nadmiarna emisja dymu lub innych cząstek przenoszonych w powietrzu
- Kurz, pył
- Lokalne skutki spalania paliw kopalnianych/emisja szkodliwych substancji/
- Inne

3.4.5 Odpady stałe (Solid waste)

- Odpady kopalniane
- Śmieci
- Odpady przemysłowe
- Śmieci z gospodarstw domowych
- Inne

3.4.6 Dostarczanie nadmiaru energii (Input of excess energy)

- Wszelkiego rodzaju dostarczanie ciepła lub światła, które zaburzają ekosystemy, włącznie z nieprawidłowym oświetleniem miejskim, emisją ciepła do atmosfery, itp.

3.5. Wykorzystanie/modyfikacja zasobów biologicznych (Biological resource use/modification)

3.5.1 Rybołówstwo/odławianie organizmów wodnych (Fishing/collecting aquatic resources)

- Trałowanie
- Łowienie siecią
- Łowienie liną
- Wędkowanie
- Łowienie/odłów ryb hodowlanych
- Łowienie na harpun
- Przypadkowe odławianie
- Inne

3.5.2 Akwakultura (Aquaculture)

- Akwakultura morska
- Akwakultura słodkowodna

3.5.3 Zmiana użytkowania gruntów (Land conversion)

- Rolnictwo (uprawy i hodowla zwierząt)
- Obszary wiejskie
- Gospodarka leśna
- Inne

3.5.4 Hodowla żywego inwentarza/wypas zwierząt domowych (Livestock farming/grazing of domesticated animals)

- Wypas w gospodarstwach rolniczych lub pasterstwo
- Inne

3.5.5 Uprawy rolne (Crop production)

- Głęboka orka
- Nowe uprawy
- Intensyfikacja upraw roślinnych
- Uprawy tradycyjnych odmian roślin
- Tradycyjne systemy upraw
- Ogrodnictwo
- Inne

3.5.6 Zbiór roślinności dzikiej w celach komercyjnych (Commercial wild plant collection)

- Handel farmaceutykami
- Rośliny lecznicze
- Rośliny pastewne
- Krycie strzechą
- Grzyby
- Rośliny cebulowe itp.
- Inne

3.5.7 Zbiór roślinności dzikiej na własne potrzeby (Subsistence wild plant collection)

- Rośliny jadalne
- Rośliny lecznicze
- Rośliny pastewne
- Krycie strzechą
- Grzyby
- Rośliny cebulowe, itp.
- Inne

3.5.8 Polowanie w celach komercyjnych (Commercial hunting)

- Handel dziczyzną
- Polowanie z przewodnikiem na dziką zwierzynę
- Inne

3.5.9 Polowanie na potrzeby własne (Subsistence hunting)

3.5.10 Gospodarka leśna/produkcja drewna (Forestry /wood production)

- Pozyskiwanie drewna
- Produkcja pulpy drzewnej/masy włóknistej
- Wszystkie działania z zakresu hodowli lasów
- Przywracanie/regeneracja drzewostanów
- Zrównoważona gospodarka leśna
- Inne

3.6. Wydobycie surowców naturalnych (Physical resource extraction)

3.6.1 Eksploatacja górnicza (Mining)

3.6.2 Kamieniołomy/wydobycie skał i kruszywa (Quarrying)

- Skały
- Pasek
- Kruszywa

3.6.3 Ropa i gaz (Oil and gas)

3.6.4 Woda (Water)

3.7. Warunki lokalne oddziałujące na fizyczną materię danego miejsca (Local conditions affecting physical fabric)

3.7.1 Wiatr (Wind)

- Erozja
- Wibracje
- Inne

3.7.2 Względna wilgotność powietrza (Relative humidity)

3.7.3 Temperatura (Temperature)

3.7.4 Promieniowanie/światło (Radiation/light)

3.7.5 Kurz, pył (Dust)

3.7.6 Woda (Water)

3.7.7 Szkodniki (Pests)

3.7.8 Mikroorganizmy (Micro-organisms)

3.8. Społeczne/kulturalne sposoby wykorzystania Dziedzictwa (Social/cultural uses of heritage)

**3.8.1 Wykorzystanie do celów obrzędowych/duchowych/religijnych i pokrewnych aktywności
(Ritual/spiritual/religious and associative uses)**

- Wykorzystanie do celów obrzędowych/ duchowych/religijnych
- Festiwale/przedstawienia
- Inne

3.8.2 Wartościowanie dziedzictwa przez społeczeństwo (Society's valuing of heritage)

- Zmiany w wartościach prowadzące do nowego wykorzystania zasobów dziedzictwa
- Rozszerzenie/uzupełnienie aktualnego wykorzystania zasobów dziedzictwa
- Wartości konfliktowe
- Porzucenie/opuszczenie
- Inne

**3.8.3 Polowanie i zbieractwo prowadzone przez ludność rdzenną/chodzi tu o tradycyjne techniki
pozyskiwania kulturywowane przez grupy ludności rdzennej np. Aborygenów/(Indigenous
hunting, gathering and collecting)**

**3.8.4 Zmiany w tradycyjnym sposobie życia i systemie wiedzy (Changes in traditional ways of life
and knowledge system)**

- Zanik wiedzy tradycyjnej i umiejętności związanych z dziedzictwem
- Inne

**3.8.5 Tożsamość, spójność społeczna, zmiany w lokalnej populacji i społeczności (Identity, social
cohesion, changes in local population and community)**

- Zmiany tożsamości i spójności społecznej
- Zmiany źródeł utrzymania
- Migracja z i do miejsca dziedzictwa
- Zmiany w lokalnej populacji i społeczności
- Inne

3.8.6 Wpływ turystyki/odwiedzających/rekreacji (Impacts of tourism/visitor/recreation)

- Niewłaściwa interpretacja lub jej brak
- Wysoki poziom liczby odwiedzających

NARODOWY INSTYTUT DZIEDZICTWA

ul. Szwoleżerów 9, 00-464 Warszawa
tel. +48 22 622 60 92, 22 628 48 41, fax: +48 22 622 65 95
e-mail: info@nid.pl
www.zabytek.pl, www.nid.pl

- Wzrost liczby sprzedawców i usługodawców wewnątrz/na zewnątrz miejsca dziedzictwa
- Budowanie wsparcia społeczności lokalnej, zrównoważone źródła utrzymania
- Inne

3.9. Inne działania ludzkie (Other human activities)

3.9.1 Działania nielegalne (Illegal activities)

- Nielegalne pozyskiwanie zasobów naturalnych (np. kłusownictwo)
- Łowienie ryb za pomocą ładunków wybuchowych (ogłuszanie) lub przez zatrucie wody
- Nielegalne wydobycie zasobów naturalnych (kopalnictwo/kradzież skamieniałości)
- Nielegalny handel
- Nielegalne zajmowanie terenu
- Nielegalne wykopaliska
- Nielegalne budownictwo
- Grabieże, plądrowanie
- Kradzież
- Poszukiwanie skarbów
- Sieci-zjawy (porzucony sprzęt rybacki)
- Inne

3.9.2 Celowe niszczenie dziedzictwa (Deliberate destruction of heritage)

- Akty wandalizmu
- Graffiti
- Akty wandalizmu z pobudek politycznych
- Podpalenia
- Inne

3.9.3 Szkolenia wojskowe (Military training)

3.9.4 Wojna (War)

3.9.5 Terroryzm (Terrorism)

3.9.6 Niepokoje społeczne/ zamieszki (Civil unrest)

3.10. Zmiany klimatu i skrajne zjawiska atmosferyczne (Climate change and severe weather events)

3.10.1 Burze (Storms)

- Tornada
- Huragany/cyklony
- Wichury
- Gradobicia
- Uderzenia piorunów
- Wylewy rzek/strumieni
- Wyjątkowo duże przypiływy i odpływy
- Inne

3.10.2 Powódzie (Flooding)

3.10.3 Susze (Drought)

3.10.4 Pustynnienie (Desertification)

3.10.5 Zmiany w wodach oceanicznych (Changes to oceanic waters)

- Zmiany w kierunkach prądów i pływów oraz obiegu w skali lokalnej, regionalnej i globalnej
- Zmiany w pH
- Zmiany temperatury
- Inne

3.10.6 Zmiany temperatury (Temperature change)

3.10.7 Wpływ innych zmian klimatycznych (Other climate change impacts)

3.11. Nagłe zdarzenia ekologiczne lub geologiczne (Sudden ecological or geological events)

3.11.1 Erupcje wulkanów (Volcanic eruption)

3.11.2 Trzęsienia ziemi (Earthquake)

3.11.3 Tsunami/fala pływowa (Tsunami/tidal wave)

3.11.4 Lawiny/osunięcia ziemi (Avalanche/landslide)

3.11.5 Erozja i zamulanie/odkładanie się osadów (Erosion and siltation/deposition)

3.11.6 Pożar (Fire)

- Zmiana reżimu ogniowego /dot. cyklicznego naturalnego występowania pożarów/
- Działania gaśnicze o dużym oddziaływaniu
- Uderzenia piorunów
- Pożary przypadkowe (np. od niedopałka papierosa), nie ekologiczne i niecelowe
- Inne

3.12. Gatunki inwazyjne/obce lub gatunki nadmiernie rozprzestrzeniające (Invasive/alien species or hyper-abundant species)

3.12.1 Gatunki translokowane/przenoszenie osobników zagrożonych w siedliska zastępcze/ (Translocated species)

- Zarybianie akwenów
- Nieprawidłowa gospodarka roślinnością
- Wymiana ziemi, itp.
- Wymieranie/obumieranie z powodu patogenów
- Inne

3.12.2 Gatunki inwazyjne/obce gatunki lądowe (Invasive/alien terrestrial species)

- Chwasty
- Dzikie zwierzęta

- Gryzonie
- Insekty szkodniki
- Ptaki szkodniki
- Choroby/pasożyty
- Mikroorganizmy
- Inne

3.12.3 Inwazyjne/obce gatunki słodkowodne (Invasive/alien freshwater species)

- Wodorosty
- Insekty bezkręgowce
- Ryby szkodniki
- Choroby/pasożyty
- Mikroorganizmy
- Inne

3.12.4 Inwazyjne/obce gatunki morskie (Invasive/alien marine species)

- Wodorosty
- Insekty bezkręgowce
- Ryby szkodniki
- Choroby/pasożyty
- Mikroorganizmy
- Inne

3.12.5 Gatunki nadmiernie rozprzestrzeniające się (Hyper-abundant species)

3.12.6 Materiał modyfikowany genetycznie (Modified genetic material)

3.13. Czynniki zarządcze i instytucjonalne (Management and institutional factors)

3.13.1 Działania badawcze/kontrolne o niskim oddziaływaniu (Low impact research/monitoring activities)

- Badania wśród odwiedzających
- Badania próbek wody
- Badania nieinwazyjne
- Badania na miejscu
- Inne

3.13.2 Działania badawcze/kontrolne o wysokim oddziaływaniu (High impact research/monitoring activities)

- Pobieranie próbek metodą inwazyjną
- Badania wykorzystujące usuwanie cech lub gatunków (tj. ekstrakcja)
- Inne

3.13.3 Działania zarządcze (Management activities)

3.14. Inne czynniki (Other factor(s))

3.14.1 Inne czynniki (Other factor(s))